



Numerul 45.

Oradea-mare 6 19 novembre 1905.

Anul XLI.

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Jertfele iubirei.

I.

În apropierea satului D. se zărește o vilă frumoasă.

Dintre săteni nime nu știe, că cine e proprietarul acestei vile. Numai atâta știu, că înaintea cu un an de zile a umblat în sat un străin, care a cumpărat cu o sumă foarte mare dela un sătean două jughere de vie.

Îndată după aceasta apoi, străinul a început să zidească vila de acum.

După ce zidirea vilei a fost gata, într'o friguroasă zi din timpul iernei, o trăsură trasă de doi cai iuți ca focul, cu zgomot asurzitor s'a oprit înaintea vilei.

Un servitor a deschis poarta mare și grea, care după ce trăsura a intrat, iar a fost închisă.

Din trăsură s'a coborât un bărbat și o femeie.

Bărbatul al cărui nume e Iuliu Pădureanu, e de statură înaltă, numerând vre-o treizeci-și-cinci de ani, are înse înfățișarea unui om ce poartă pe umeri mai mult de cinci-zeci de ani.

De pe trăsurile feței lui palide se reoglindează urmele adânci ale unor crâncene lupte sufleteste.

Numerul acestor urme din zi în zi e tot mai mare, și tot astfel ele sunt din ce în ce mai adânci.

Privirea rătăcită a ochilor sei stânși pare a spune că în cartea destinului seu fatal e scris, că el întot-de-auna va fi părtaş de chinurile acelea atât de nemiloase, că numai moartea îl va scăpa de ele.

Femeia — Victoria Pădureanu — e de statură mijlocie, având cel mult douezeci-și-șase de ani.

Din ochii ei negri se revarsă o bunădată cerească și o melancolie dureroasă. Pe fața-i frumoasă a început să se întipărească urmele unor dureri și suferințe

După ce Iuliu și Victoria s'au dat jos din trăsură, fără de a schimba vre-un cuvânt, au mers în antișambă, unde și-au depus hainele cu cari erau învăluți.

Timp de câte-va secunde, amândoi s'au privit tăcuți.

De pe fețele lor se putea ceti, că nici unul dintre ei nu îndrăznește să zică ceva

În sfârșit, tăcerea de mormânt ce domniâ împrejurul lor a fost conturbată de vocea arginție și blăjiniță a Victoriei:

— Ah, cât de mult me bucur, cât sunt de fericită, că suntem aici, dragă Iuliu. Să mergem însă în odaie, căci e frig.

— Da, e frig... a murmurat Iuliu, ca deșteptat dintr'un vis greu și urât.

În odaie, o căldură amicală și binefăcătoare a primit pe călătorii plini de frig.

Focul ardea în sobă întonând o melodie tristă, iar flăcările palide tremurau pe pereți și mobile.

— Te rog Iuliu, să-mi arăți odăile. Sunt curioasă să le văd.

— Acuma e târziu. Fii cu răbdare până mâine.

— Câte ceasuri sunt?

Iuliu s'a uitat la orologiu:

— Abia sunt trei ceasuri, și e deja seară... O, iarna e grozavă... Săriile sunt așa de lungi... Nu au sfârșit... Trebuie să înnebunească omul...

Vocea lui Pădureanu din ce în ce a fost mai slabă și tremurătoare, când de odată și-a pierdut timbrul.

Fără putere a căzut pe un scaun. Nește gânduri goale și grele îl munciau.

Timp de câte-va clipe a stat nemișcat, când apoi cu o mișcare forțată s'a ridicat de pe scaun, și făcând câțiva pași șovăitori înaintea, a murmurat:

— E grozav!... E insuportabil.

Victoria cu durere nemărginită se uită la el.

În frumoșii ei ochi, umbriți de melancolie, se jucau doue lacrimi strălucitoare ca razele soarelui din cuptor.

Nu a zis înse nimic, nu a spus nici o vorbă dulce, mângâitoare lui Iuliu, pe care îl iubește așa de mult.

O! și cât de fericită ar fi ea, dacă ar putea să-i vorbească, să-i spună vorbe dulci și blăjine, izvorite din inima ei iubitoare, mângâindu-l în ceasurile lui goale.

Nu poate înse să facă aceasta, căci Iuliu atuncea e și mai trist, durerile și suferințele lui, — ei necunoscut — și mai adânc se întipăresc pe fața lui palidă...

— Victoriă, iar plângi, a strigat Iuliu, văzând lacrimile în ochii Victoriei.

Apoi cu pași mari a început să umble prin odaie.

La un timp, de odată s'a oprit, și cu furie a sunat clopoțelul.

— De ce suni, Iuliu? a întrebat uimită Victoria.

— E noaptea!... E întunerec!... Întunerecul e grozav, e îngrozitor ca infernul!... Trebuie să se aprindă lumina.

Un servitor îndată a intrat în odaie.

— Aprinde lumina! a strigat Iuliu cu voce de tunătoare.

După ce servitorul a împlinit ordinul acesta, la un semn al stăpânului său a părăsit odaia.

Victoria plângea cu hohot.

— Victoria, te rog nu plânge! Te conjur pe ce ai mai sfânt, oprește-ți lacrimile, căci înnebunesc...

— O, nu pretinde aceasta dela mine Iuliu, căci nu me pot stăpâni mai mult... Știi cât de mult te iubesc, și nu pot să rămân rece, nepăsătoare, când văd durerea și suferința ta. Și cu atât mai mult sufăr, căci nu știu ce zace la inima ta? De câte ori te-am rugat, ca să-mi spuni de unde provin durerile și suferințele acelea, cari atât de mult te chină, zadarnice înse au fost toate rugămintele mele, căci tu, întotdeauna ai tăcut, nu mi-ai spus un singur cuvânt...

— Nu, nu mai continuă! a strigat Iuliu cu voce tremurătoare.

— Iuliu, ți-ai uitat promisiunea?

Pădureanu nu a dat nici o însămnătate acestei întrebări, și cu voce blăjină a continuat:

— E târziu... Ești obosea de drum... Te las singură să te odihnești... Eu merg în odaia mea...

Apoi a părăsit odaia.

II.

Victoria cu durere nemărginită s'a uitat în urma lui Iuliu.

După ce acesta a închis ușa, a izbucnit în lacrimi, murmurând de mai multe ori:

— O, cât sunt eu de nefericită!...

Iuliu și Victoria, înaintea cu un an de zile s'au cununat, stabilindu-se în orașul G.

Timp de jumătate de an, în tihnă neconturbați de nimic, au gustat plăcerile cele mai suave ale vieții.

Atât ea, cât și Iuliu, erau fericiți.

Fericirea lor înse de odată a dispărut, luându-i locul durerile și suferințele.

Iuliu s'a schimbat. A devenit tăcut, trist și melancolic. Nu mai voia să vină cu nime în atingere, încunjură chiar și pe Victoria. Zile întregi nu pronunță nici un cuvânt. Mai mult petrecea închis în odaie.

Când Victoria îl rugă, ca să-i spună cauza schimbării lui, el întotdeauna era cuprins de acese puternice de nervositate, și ca trezit dintr'un vis neplăcut zicea cu voce tremurătoare:

— N'am nimic... Viața e grea...

Iuliu din zi în zi era mai tăcut, mai trist. Fața lui mereu era mai palidă, zugrăvindu-se pe ea urmele adânci ale unor crâncene lupte sufletești; focul din ochii lui mereu se stângea, privirea lor fulgerătoare a devenit timidă, fricoasă și rătăcită.

Odată Iuliu a zis către Victoria:

— Ești dispusă să ne schimbăm domiciliul?

— Cum, Iuliu, voești să părăsim orașul? a întrebat Victoria cu nevinovăție.

— Da. Mergem la sat.

— Cu cea mai mare plăcere, Iuliu. Acolo aerul e foarte curat.

— Și viața e mai liniștită, nu e așa de zgomoasă ca la oraș...

— Buna mea soră, Lucreția întotdeauna îmi scrie aceasta... Te-ai hotărât deja, că unde mergem?

— Da. Vom locui la D.

— E departe de aici?

— Nu. Numai cale de doue poște ne desparte de el... Am dispus ca să ni-se caute un loc potrivit în apropiere de sat, unde voi zidi o vilă.

— Cum, nu vom locui în sat?

— Cred că aceasta nu te supără.

— Nici decât, Iuliu.

— Sperez, că acolo ne vom recăștiga fericirea de odinioară...

— O, cât de ferbinte doresc eu aceasta. Numai dela tine depinde, ca noi iar să fim fericiți. Aș uită toate zilele nouoase de cari am fost părtașă, de când te-ai schimbat. Imi promiți, Iuliu, că iar vei fi ca mai nainte?

— Da, îți promit, căci cred că acolo, departe de lume, în singurătate, voi recăștiga aceea ce am pierdut.

Din ochii Victoriei lacrimile bucuriei curgeau șiroaie. Fiorile cele mai dulci ale fericirii, i-au subjugat ființa întreagă.

A uitat trecutul, a uitat toate suferințele.

Fericirea ei a țesut visurile cele mai sublime ale fericirii...

III.

Ceasul atât de mult așteptat a venit.

După ce zidirea vilei a fost gata, îndată au părăsit orașul G.

Abia a pășit înse Victoria în noua locuință, unde a sperat să-și afle fericirea dispărută, și a fost cuprinsă de desamăgirea cea mai mare.

Toate speranțele ei s'au nimicit, au dispărut ca un vis frumos.

Se îngrozește să gândească, că soarta nemiiloasă, până când o va mai persecută?

Când vor încetă durerile și suferințele ei?

Va mai gusta ea vre-odată din cupa fericirii?...

Îndată după sosirea lor la vilă, Iuliu timp de o săptămână nu a părăsit odaia.

Intr'o noapte, un zgomot neobișnuit din odaia lui, a conturbat liniștea de mormânt în care eră învăluită vila.

Victoria, cuprinsă de frică, a mers în odaia aceea.

Luliu, cu fața galbenă ca a unui mort, umblă în sus și jos prin odaie, murmurând cuvinte neînțelese.

– Luliu! a strigat Victoria.

El, la vederea Victoriei, s'a cutremurat din tot corpul, apoi a murmurat:

– Am avut un vis foarte grozav...

Abia a vorbit și ca lovit de trăznet a căzut la pământ.

Victoria a dat un țipet de groază, și plângând cu hohot, a căzut la pieptul lui Luliu.

IV.

Luliu numai după două luni de zile și-a câștigat întrucât-va rațiunea.

Fața îi eră galbenă ca ceara, ochii îi erau căzuți în cap până la orbite. Abia mai licăria niște raze slabe de viață în ei.

Victoria, ca un înger păzitor veghia la capul lui. În aceste două zile și nopți, lacrimile nu s'au uscat din ochii ei, rugăciunile nu au încetat.

– Victoria – a zis Luliu încet – Victoria, simt că ceasurile mele sunt numerate, că numai câțiva pași me despart de mormânt... Până ce nu închid ochii pentru tot-de-auna, îți împlinesc dorința ta ferbinte, îmi deschid pieptul, ca să vezi rana aceea, care ne-a nefericit...

Un suspin greu și înnăbușit i-a secat graiul pe o clipită.

După aceasta a urmat:

– A trecut un an și jumătate, de când cu ocaziunea unei excursiuni la L., am făcut cunoștință cu o copilă nevinovată, fragedă ca o floare, și frumoasă ca un înger... Numeră abia șasespre-zece primăveri... Vioară Mărgineanu – așa o chemă – m'a fermecat, și eu am început să o iubesc până la nebunie... I-am jurat credință și iubire vecinică... Ea încă me iubia... O, cât eram de fericit... Ne-am despărțit, legănați de cele mai dulci speranțe, spunându-i, incredințându-o, că în timpul cel mai scurt, îi voi cere mâna dela părinți și atunci vom fi cei mai fericiți între muritori... Înainte de a cere mâna Vioarei, m'am informat asupra stării materiale a părinților ei... Rezultatul a fost îngrozitor... Părintele ei e un funcționar cinstit înse sărac... Eră să înnebunesc de durere... Toate speranțele mele s'au nimicit, me vedeam între două prăpăstii grozave: chiar pe atunci murise părintele meu, după care am moștenit o avere frumoasă, înse foarte îngreunată de datorii, având pericolul de a o perde în toată clipita... Părintele meu înainte de a închide ochii pentru tot-de-auna, m'a chemat la patul seu de moarte, unde am jurat, că voi face tot, ca să scap moșia de a ajunge în mâni străine, și aceasta, numai prin o căsătorie bună... Nu am mers la L... Te-am luat pe tine și cu zestrea ta am scăpat moșia... Ai fost bună ca un înger, me iubiai foarte mult... Eu înse nu am putut să uit pe Vioara... Din zi în zi o iubiam mai mult... Ori și ce sforțări am făcut, totul a fost zădărnice... Odată primesc o scrisoare... A fost dela Vioara... Scrisoarea aceasta m'a nefericit și mai mult... Mi-a scris, că e pe patul de moarte...

din cauza mea. Nu me condamnă, ci se roagă pentru fericirea mea, căci și acuma me iubește așa de mult... La câte-va zile am primit un anunț de moarte... Vioara a murit!... Da, a murit... Vestea aceasta atât de grozavă pentru mine mi-a stins liniștea... De atunci, neîncetat, și mai ales noaptea, aud o voce nevăzută, care me muștră, că eu sunt omoritorul Vioarei, că sunt un criminal... Imi vedeam mâinile pătate de sânge... O! aceasta me îngrozia așa de mult... Am venit aici, în speranța, că departe de lume, îmi voi recâștiga liniștea pierdută... M'am înșelat înse... Luliu a tăcut.

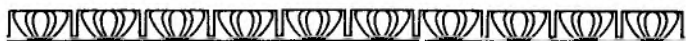
Fața i-s'a luminat o clipită, ochii îi ardeau într'un foc mistuitor.

– Victoria, uită, vezi, Vioară întinde brațele spre mine... me duc la ea... O, cât e de frumoasă... Victoria, iartă-me... Sunt fericit...

Un horcăit surd, și Luliu a închis ochii pentru tot-de-auna...

Victoria a simțit la inimă un fior rece ca gheața. A voit să zică ceva, dar nu a putut. Și-a pierdut simțirea. Cu ochii sticloși privia cadavrul nemișcat al lui Luliu.

Alex. Țințariu.



Din copilărie.

I.

*Lângă geam veghiază mama,
Cânele 'n ogradă latră,
Puii dorm pe grinda roșe,
Focul pălpăe pe vatră.*

*Mățele se bat în șură,
Ploaie curuie afară,
Vântu 'n horn își cântă doina.
Ziua se îmbracă 'n seară.*

*Mama nu se mișcă. Oare
Ce durere mare-o doare?
Plânge lacrimi, lacrimi calde,
Jalea 'n lacrimi vrea s'o scalde.*

*Zac în pat. Și lângă mine
Doarme un cocoș cuminte.
– Mânile îmi sunt ca gheața,
Fruntea, fața mi-e ferbinte.*

*– Mamo, mamo! Vin' aice,
Mi-e frică, mi-e teamă.
Ce păzești fereasta 'n seară,
Fără somn, bătrâno mamă?*

*... Lung se uită 'n fața-mi blândă,
Și-mi răspunde tremurândă:
»Pătru scrise c'o să vie
Și... tâlhari... sunt... pe... câmpie«...*

Emil Isac.

Redeșteptare.

(Urmare.)

Fie-ți milă, tată, de acest prăpădit, zise Costică iară în tonul cel mai rugător.

Asupra lui cele afirmate de tatăl seu nu produsese nici un efect. El era cu totul convârtit de preceptorii sei din școală, și simțea o nespūsă satisfacție când se gândia întorcându-se în institut, cum vor încuviința cu toții fapta lui.

Di Noureanu primi hârțiile dela Strull cu care avea el să se legitimeze. Iar Costică așteptă nerăbdător ce respuns va da tatăl seu. Când văzū cum tatăl lui chemă pe Strull pentru a-i spune că-i dă șura, i-se părea ca și când cine știe ce faptă bună s'a făcut.

Jidanul luând hârțiile din mâna boerului pe care o sărută, după-ce se plecă pâna la pământ, eși.

Bucuria ce o simțea Strule, se vedea din mer-sul seu cum alergă.

Picioarele lui amorțite de frig și de foame duceau pe această făptură omenească, care în lungul șir al anilor cum mizeria o purtase prin țara leșească ca și când ar fi trăit toată viața sa tot în belșug, așa alergă de repede pentru ca să ajungă mai curând la căruciorul, unde se află balabusta lui ce îl așteptă, stând în acel cărucior pe o grămadă de rogoz, înconjurată de trei puiți de jidan.

La vorbele ce le zise Strull adresându-se astfel jumătății sale: „Haim, șen, șen“, Șara se uită cu nește ochi de coloarea amfibiilor, care străluciau de sub sprincenele stufoase peste care cădea vâlvoi un păr creț, împrăștiat peste frunte și în jurul gâtului.

El îi strigă iarăș: „Haim, șen, șen“. La acest jargon drept respuns, ea îi întoarse capul. Un cap mare încunjurat de un păr vâlvoi, care eșea de sub broboada cu care se legase.

Ea se scobori din cărucioară cu trei puiți de jidan. Strull luă calul de dârlog.

Un naturalist de științele naturale ar fi fost într'o încurcătură în ce clasă să pună pe acest animal hămisit. Era o dihanie care abia se târa pe cele patru picioare, încât se părea că sub greutatea trupului seu și a povării ce avea s'o ducă, va cădea scoborându-se ea jos cu Ghitla, Rașela și Șloim. Dar un „Bucefal“ al lui Strull nu-și făcea stăpânul de rușine. Strull luă calul care ducea căruciorul, de dârlog.

Un joc al întâmplării făcuse că precum stăpânul avea părul cu zulafii roșii, tot în felul acela era și părul calului care-i atârna flonduros lung, peste trupul cu oasele înșirate.

După ce ajunsese Strull la șură, Costică porunci unui argat ca să ducă o ladă pentru jidan, pe care avea să-și așeze marfa.

Viorica se uită la Costică cum alergă el în toate părțile pentru a face câte înlezniiri toate aceluși jidan. Ea nu se putea destul miră, cum prietina ei se da la asemenea lucruri. „Pare că te-a fermecat acel jidan“, zise ea lui Costică.

„Lasă-me Viorică în pace, ca să mai văd ce-i mai trebuie lui Strull pentru ca să-și așeze marfa“.

„Și tu să-i ajuți la vânzare“, zise copila ironic.

Costică se făcu că nu aude, el alergă încolo și ncoace pentru ca să vadă pe familia protejatăului seu cât mai curând așezată cu gospodăria.

A doua zi după cină Strull împreună cu ai lui se odihniše bine, puse marfa pe țaraba improvizată. Această marfă constă din mărgelile, cerceii, inele, arnici, și multe alte nimicuri care atrăgeau în fie-care zi tot mai mulți mușterii. Mai ales pe femeii și pe fete.

După cum au evreii obicei în România, când trece pe lângă dughiana lor un țeran, ori țerancă, îi trage de mânecă și îi chiamă cu de-asila, pentru ca să le vândă marfa. Astfel încât adese-ori văzându-se bieții oameni că nu le mai dau pace, cumpără mai tot-de-auna câte ceva.

În comune, în loc de bani, schimbă țerancele pentru oue, porumb și alte produse care fac înzecit mai mult decât este marfa.

Strull după câte-va zile prefăcuse așa numita marfă în fel de fel de articole și într'o zi încărcă un car cu asemenea lucruri, pe care Sara lui le vândū în oraș cu bani frumoși umplându-și buzunarele.

Iar copiii acelora cari schimbau pentru lucruri de nimica bucățica luată din gura sermanilor ei, răbdau de foame.

X.

Să ne aducem aminte de tinerul Iorgu, despre care n'am mai istorisit nimic dela început. El, după ce își făcuse studiile în streinătate în modul cel mai serios, se întoarse în România cu diploma de licențiat în drept.

Lucrul cel dintâi ce-l făcu după ce ajunsese în patrie, era ca să cerceteze pe unchiul și pe mătușica cum numia el din frageda-i copilărie pe domnul și doamna Noureanu.

Îi bătea inima de mișcat ce era când intră în curtea scumpelor sale neamuri, pe care nu le văzuse de mult. Era în vacanța cea mare. Costică asemenea se află acasă, el era elev în a șasea clasă de liceu.

Iorgu nu găsisese nici o schimbare la primul moment al întâlnirii sale cu familia Noureanu. Dar încet încet văzū cum Costică se schimbase cu deservărire.

Întrând în camera lui, Iorgu îl surprinse cum cetia dintr'o broșură unde scriea un socialist cele mai mari utopii din lume. Între altele în aceeași broșură sta, că vor trebui proprietarii cei mari să împartă moșiile lor celor săraci și că toți oamenii după legile naturei trebuie să fie egali.

Deosebire de naționalitate nu va mai fi, și multe alte idei întortocheate, erau scrise negru pe alb în aceea broșură, care întortochease cu deosebire și creierii lui Costică.

Iorgu frunzărind în acea broșură, remase uimit de prostiile ce conținea. El zise vărului seu;

„Tu te ocupi de cetesti asemenea lucruri! Se poate, de acestea învățați voi în liceul vostru!“

„Lasă-me, dă-mi pace“ îi răspunse Costică, în ton cam restit, ce provenia d'acolo că a fost surprins, găsindu-l vărul seu cetind din acea broșură. N'ai tu să-mi faci morală. Fac ce vreau eu. N'am să-ți dau socoteală ție pentru faptele mele“.

„Nici părinților tei?“ îl întrebă Iorgu.

„Părinților mei! Dar ce știi ei, cu ideile lor! Pare că sunt în stare să judece lucrurile cum a înaintat omenimea în deceniile din urmă! Ei sunt de cei dela „patșiopt“.

„Ascultă, replică Iorgu, fiind foarte indignat de purtarea lui Costică. Precum te văd eu, ai dat pe



O partie de șac.

partea povârnişului. Dacă începi tu să-ți bați joc de patrioții nostri, cărora avem să le mulțumim că am ajuns acum să figurăm pe Carta Europei și să ne cunoască lumea toată că există România, nu cum eram supuși sub suzeranitatea Turcului: atunci este destul de trist pentru tine și pentru toți aceia cari ați adoptat ideile scâlciate, ce vi le-au băgat în cap străinii și evreii. Aceia sunt foarte cu minți. Ei v'au convârtit pentru ca să se folosească de prostia voastră, a elevilor. Imi aduc aminte că și eu începusem a înclină pentru a adoptă ideile socialiste, care abia începuseră a se propaga când am terminat liceul. Spre fericirea mea, îndată cât am ajuns în străinătate, și am văzut cu câtă tărie își apără popoarele din occident naționalitatea lor, m'am făcut un mai mare patriot, decât aș fi trăit între ai mei. Sermanii tei părinți, dacă ar ști ei, câtă durere ar simți văzând pe copilul lor atât de rătăcit“.

„Ai fost și tu în streinătate, zise Costică într'un ton ironic și ai ramas tot ca de cei dela „patșiopt“.

„Da și imi țin o fală, respunse Iorgu, cu mândrie. Eu nu voesc ca să ajung de risul leprei jidovești, care își bate joc de Români.“

Ori cât ar fi încercat Iorgu ca să convingă pe Costică cât este de rătăcit și să se întoarcă iară pe calea cea bună, toate încercările sale erau înzădar.

„Sermani părinți, zicea el în sine. Când se uită cu câtă duioșie și dragoste priviau ei pe fiul lor. Dacă ați ști voi ce a eșit din el, vi s'ar rupe inima de durere“.

După vacanța cea mare plecă Iorgu la București. El căpătă o funcție ca magistrat. Prin intervenția unchiului seu, a lui Noureanu, care avea mare trecere la partidul ce eră atunci la guvern, putu ușor să obțină Iorgu funcția pe care o ceruse.

Costică după ce veni la Iași, începū a urmă la drept. Dar el neglijiă de tot cursurile. În schimb înse cu atât mai mare ardoare lucră pentru ideile socialiste. El eră un înfocat propagator al acelor idei. Încă nu venise momentul ca să-și deschiză ochii. Câte odată îi mai spunea George că nu face bine că își neglijează așa cursurile dela facultate și umblă de propagă nește idei care nici odată nu se vor putea introduce.

„Socialiștii propagă nește idei contrare cu totul obiceiurilor oamenilor, zicea George. Obiceiurile și datinele strămoșești, deși se nimicesc, dar nu se pot distruge cu desevărsire“.

Costică nu voia să asculte sfaturile prietinelui seu. El mergea înaintea cum îl conducea Ruso.

(Va urmă.)

Elena Aron Densușianu.

H A Z.

Un individ acuzat de o crimă, se declară foarte nemulțumit de pledoarea avocatului seu care i-se dăduse din oficiu.

— Mai ai ceva de spus pentru a te apăra?... îl întrebă președintele.

— Pentru mine nu mai am nimic de spus, domnule președinte; dar cer indulgența curții pentru... avocatul meu!...

Culesul.

— Sonet. —

Venit-a iar culesul! În cofe și 'n panere
Flăcăi și copilițe duc argintia poamă,
Din fundurile viei glumind vin înspre cramă
Ș-acolo o restoarnă în căzi și în ciubere.

Ei se grăbesc. A sării plăcută adiere
Lângă bătrâni la focul din vatră îi rechiamă,
Și mâne-i sărbătoare. Un sunet de aramă
La schitul vechiu de zile resună în tăcere.

Mărețul Soare falnic apune și aruncă
Cea de pe urmă rază de toamnă, aurie,
Peste frunzișul galbăn și ruginit din luncă.

Încet amurgul cade și liniștea se lasă,
Culegătorii veseli coboară înspre casă,
Purtând pe tâmple frunze și vițe verzi de vie.

1904.

Alexandru A. Naum.

Leturghia umbrelor.

De Anatole France.

Iată ce mi-a istorisit îngrijitorul bisericei Sainte-Eulalie, la umbra unei vițe la Calul Alb, într'o frumoasă seară de vară, pe când bea o sticlă de vin vechiu, în sănătatea unui mort foarte bogat, pe care îl îngropase în dimineața aceea cu multă onoare, într'un ciarsaf semănat cu frumoase lacrimi de argint.

— Sermanul tatăl meu, pe când trăia, zise îngrijitorul, eră gropar. Eră de un spirit hazliu, și de sigur meseria sa îl făcuse astfel, căci s'a observat că toți care lucrează în cimitire, sunt tot-de-auna de o natură veselă. Moartea nu-i spărie; nu se gândesc nici odată la ea. Eu care ve vorbesc, domnule, într'un cimitir, noaptea, tot așa de liniștit ca și când aș intră sub umbrarul dela cârciuma Calul Alb. Și dacă, din întâmplare, întâlnesc un strigoi, nu me turbur de loc, gândindu-me că poate foarte bine să aibă afacerile lui, cum eu am pe ale mele. Cunosco obiceiurile și caracterile morților. Știu când vine vorba de astfel de lucruri mai mult decât știu popii ei înșiși. Și dacă aș istorisi tot ce știu, v'ați miră. Dar nu trebuie să spui tot-de-auna adevărul, și tatăl meu, cărui îi plăcea să spună istorii, n'a spus nici a douezecă parte din ce știea. Dar în schimb, istorisiă tot-de-auna aceleași întâmplări, mi-a spus aproape de o sută de ori, întâmplarea Catherinei Fontaine.

Catherine Fontaine eră o domnișoară bătrână pe care își aducea aminte să o fi văzut în tinerețe. Nu m'ar miră să fi fost încă până la trei bătrâni în țeară care să-și fi adus aminte că a auzit vorbindu-se de ea, căci eră foarte cunoscută și cu un bun renume, deși eră săracă. Locuia în colțul stradei Călugărițelor, turnul pe care-l vedeți încă și care aparține unui vechiu hotel, pe jumătate dărâmat, a cărui vedere dă spre grădina Ursulinelor. Pe acest turn sunt figuri și inscripțiuni pe jumătate șterse. Preotul bisericei Sainte-Eulalie, L'asseur, spunea că este

scris în latinește, că iubirea este mai tare decât moartea. Ceea ce se înțelege, zise el, iubirea de Dzeu.

Catherine Fontaine trăia singură în acea locuință. Eră danteneră. Știți că dantelele din țeara noastră erau odată foarte renumite. Nu aveau nici părinți, nici amici. Se zicea că la 18 ani iubise pe tinerul cavalier d'Aumont-Cléry, și căruia îi eră în ascuns logodnică. Dar oamenii nu vreau să creadă, și ziceau că este o istorie inventată de Catherine Fontaine, pentru că avea aerul mai mult a unei doamne decât al unei lucrătoare, și că sub perii sei albi se vedeau resturile unei mari frumuseți, că eră foarte tristă și se vedea în degetul seu un inel pe care bijutierul gravase două mâni unite, care se obicnuise, în timpurile vechi, să se schimbe la logodnă. Veți ști numai decât ceea-ce eră.

Catherine Fontaine trăia cu multă sfintenție. Se ducea la biserică în fie-care dimineață, și ori și ce timp ar fi fost, se ducea să asculte slujba dela șese ore la biserica Sainte-Eulalie.

Deci, într-o noapte de decembre, pe când dormia în camera sa, fu deșteptată de sunetul clopotelor; religioasa față se îmbracă și se dete jos în stradă, unde noaptea eră așa de întunecoasă încât nu se putea vedea casele și nici o stea nu se arăta pe cerul negru. Eră o tăcere așa de mare în acele întunecimi, că nici un câne nu lătră în depărtare și se credea departe de ori și ce ființă. Dar Catherine Fontaine care cunoștea fie-care piatră pe care punea piciorul și care se putea duce la biserică cu ochii închiși, ajunse repede în colțul stradei Călugărițelor și Paroise. Aci văzu ușile bisericeii deschise de unde eșia o lumină mare produsă prin arderea luminărilor de ceară. Merse mai departe și intrând în advon, se găsi de odată în mijlocul unei mari adunări care umplea biserica.

Dar nu cunoștea pe nimeni, și se miră că vede pe toți acești oameni îmbrăcați în catifea și în stofe împletite cu aur și cu argint, cu pene la pălării și purtând spadă după moda timpurilor trecute. Eră acolo bărbați însemnați, cari țineau în mână bastoane lungi cu mânerul de aur, și femeii cu dantele pe cap prinse cu piepteni în formă de diademă. Cavalerii de ai lui Sfântul Loudovic, care dădeau mâna acelor doamne care își ascundeau sub evantaliuri figurele lor vopsite și la care nu se mai vedeau decât timplele pudrate! Și toți se așezau la locurile lor, fără nici un zgomot, și nu se auzia, când mergeau, nici sunetul pașilor pe pietrele bisericeii, nici fâșiitul stofelor cu care erau îmbrăcați. În partea despre ușe erau tineri meseriași, cu veste închise, cu pantaloni de stofă cadrilată și cu ciorapi albaștri, cari țineau de talie fete tinere foarte frumoase, rumene, cu ochii plecați. Și lângă vasul cu aiasmă, țerance cu fuste roșii, cu talia strânsă, se așezau jos foarte liniștite, pe când tinerii ștregari, în picioare la spatele lor, deschideau ochii mari învărtindu-și pălăriile în mână. Și toate aceste figuri tăcute păreau ca de vecie au aceeași gândire, dulce și tristă. Ingenunchiată la locul ei obicnuit, Catherine Fontaine văzu pe preot înaintând către altar, urmat de doi diaconi. Nu recunoscă nici pe preot, nici pe cei doi clerici. Slujba începă. Eră tăcută, nu se auzia nici mișcarea buzelor, nici zgomotul clopotelului pe care îl sună înzădar. Catherine Fontaine se simția sub privirea și influența misteriosului seu vecin, și uitându-se la el

fără chiar să întoarcă capul, recunoscă pe tinerul cavalier d'Aumont-Cléry, pe care îl iubise și care eră mort de 45 ani. Il recunoscă după un mic semn care îl avea după urechea stângă, și după umbra pe care o proiectă genele-i lungi pe obrazul lui palid. Eră îmbrăcat în haină de vânătoare, roșie cu galoane de aur, ast-fel cum eră îmbrăcat în ziua când o întâlnise în pădurea Saint-Léonard, îi ceruse să-i deie să bea apă și o sărutase. Își păstrase tinerețea și frăgezimea sa! Surisul seu arăta încă dinți destul de tari. Catherine îi zise încet:

— Domnule, care ai fost amicul meu și căruia odată i-am dat tot ceea-ce o față are mai scump, Dzeu să te ierte! Facă el să me căesc de păcatul pe care l-am comis cu dta; căci este adevărat că cu părul alb și aproape de moarte, nu-mi pare reu că te-am iubit. Dar, amice mort, frumosul meu cavalier, spune-mi cine sunt acești oameni îmbrăcați după moda timpurilor trecute care ascultă aci această slujbă tăcută?

Cavalerul d'Aumont-Cléry respunse cu o voce mai slabă decât o suflare și cu toate astea mai clară decât cristalul:

— Catherine, acești oameni și aceste femei sunt suflete trecute prin purgator care au supărat pe Dzeu păcătând ca noi prin iubire, dar care nu sunt pentru asta aspru pedepsiți de Dzeu, căci păcatul lor fu ca al nostru, fără șiretenie.

„Pe când, despărțiți de ființele pe cari le iubiau pe pământ, se purifică trecând prin purgator, suferă durerile absenței, și această suferință pentru ei este cea mai crudă. Sunt așa de nenorociți, încât unui înger din cer îi este milă de durerile lor. Cu voia lui Dzeu, reunește în fie-care an, la o oră din noapte, amic cu amic în biserica lor din localitate, unde le este permis de a ascultă slujba umbrelor ținându-se de mână. Acesta este adevărul. Dacă te văd aci înaintea de moartea ta, Catherine, este un lucru care nu s'a sevârșit fără voia lui Dzeu.

Și Catherine Fontaine îi respunse:

— Aș vrea foarte mult să mor ca să deviu iar frumoasă ca în zilele când, amicul meu, ți-am dat să bei în pădure.

Pe când vorbia astfel încet, un canonic foarte bătrân cerea cu o tavă de aramă asistenților care lăsa sau să cadă rând pe rând monede vechi care nu mai au curs în timpul de față, de ex., floreni, ducați, și bucățile cădeau în tăcere. Când veni cu tava de aramă și la el, cavalerul puse un Ludovic care nu sună mai mult ca celelalte piese de aur și argint.

Apoi bătrânul canonic se oprî în fața Catherinei Fontaine, care căută în buzunarul seu fără să găsească un liard. Atunci, ne voind să-l lase să plece fără să-i dea, scoase din deget inelul pe care i-l dăduse cavalerul în ajunul morții sale, și îl aruncă în tava de aramă. Inelul de aur, căzând, resună ca o bătae tare de clopot, și la zgomotul ce îl făcu, cavalerul, canonicul, preotul, clericii, femeile, toată asistența dispără, luminările se stânsă și Catherine Fontaine remase singură în întuneric.

Terminând astfel istoria sa, îngrijitorul înghiți încă un păhar de vin, remase un moment pe gânduri și reîncepă în acești termini:

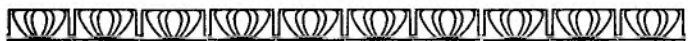
— V'am istorit aceasta astfel cum mi-a spus tatal meu de o mie de ori, și cred că este adevărată, pentru că este conformă cu tot ce am observat în

privața obiceiurilor particulare celor morți. Am făcut multă practică cu morții din tinerețea mea și până acum, și știu că obiceiul lor este de a reveni la vechile lor iubiri.

Astfel fac morții avari, rățăcesc noaptea, împrejurul comorilor pe care le-au ascuns pe când traiau. Ei sunt buni păzitori împrejurul aurului lor; dar osfenelile cari și le dau, departe de a fi folositoare, se întorc în reu lor, și nu rar se întâmplă ca să se descopere bani îngropați în pământ, căutând locul unde se arată o fantomă. Același lucru se întâmplă cu bărbații cari mor: vin să neliniștească noaptea, pe femeile lor măritate a doua oră, și așa putea numi mai mulți, care, morți, au păzit mai bine pe nevestele lor decât când trăiau.

Aceia sunt de inculpat, căci, de drept, cei morți n'ar trebui să fie geloși. Dar eu spun ceea-ce am observat. De aceea trebuie multă băgare de seamă când ia cine-va o văduvă. De altfel istoria pe care v'am spus-o, s'a probat astfel:

Dimineața, după această noapte extra-ordinară, Catherine Fontaine fu găsită moartă în camera sa. Și portarul bisericii Sainte-Eulalie găsi în vasul de aramă care servă de strâns bani un inel de aur cu două mâni unite. De altfel eu nu sunt om care să spuie istorii de ris. Dacă am mai cere o sticlă de vin!...



Un duel pe moarte

între o gorilă și un șearpe boa.

În 1903 fusei atașat pe lângă d. A. de J., în calitate de secretar, și-l însoții într'o călătorie pe care o făcu prin America de Sud.

La 24 Ianuarie, după 30 de zile de mers, caravana noastră ajunse pe marginea fluviului Parana și luarăm dispozițiuni ca să petrecem noaptea pe malul fluviului. După masă aveam obiceiul de a bea cafeaua sub cortul meu, unde în toate serile, lucram câte-va ore în tovărășia bunului meu tovarăș Bismarck, un splendid goril pe care dl de J. îl adusese din Sudan.

Bismarck eră un specimen remarcabil din această rasă de maimuțe mari din Africa centrală. În cursul marșului, el mergea tot-de-auna înaintea, la o oarecare distanță de grupurile cele dintâi, cercetând drumul, scotocind tufișurile și doborând cu măciuca, pe care n'o slăbiă din mâni, arbuștii tineri. Un vechiu sergent care ne însoția, îl învățase mânăuirea carabinei și făcuse din el un trăgător reputabil.

Cu ocaziunea trecerii noastre prin Matto-Grosso, indienii Mbroros dăduseră o mare serbare în onoarea sa, și Bismarck, îmbrăcat cu o tunică roșie, lucrată în aur, ce-i fusese oferită de unul din ei, minună pe indienii prin uimitoarea sa adresă și abilitatea în mișcări. Indienii își puse penele de sărbătoare ca să danțeze în onoarea lui Bismarck.

În seara aceea me aflam de aproape o oră sub cortul meu, când de odată Bismarck scoase un țipet care me făcu să sar în sus. El privia în aer și părea îngrozit. Urmării privirea lui, și care nu-mi fu uimirea când văzui d'asupra capului meu doi ochi strălucind și capul enorm al unui șearpe!

Luminarea care me ilumină nu-mi permitea să văd bine pe acest neplăcut vizitator; cu toate astea îmi dădui socoteala că aveam în fața mea un șearpe de cea mai mare specie, gros cât piciorul.

Văzui atunci pânza cortului plecată sub greutatea corpului meu, în timp ce capul meu se balansă ușor, ca și cum ar fi stat la îndoială dacă să se scoboare.

Cu toate astea me sculai, neîndrăsnind să fug, din cauză a nu provoca o goană al cărei rezultat eram sigur că n'o să fie în favoarea mea.

Bismarck se sculase din culcușul lui și mormăia surd; el scrâșniă din dinți, își frângea mâinile, prada unei furii nemăsurate. De odată el sări pe ușe și dispărû. Șearpele se scobori ca fulgerul și se repezi după el.

Eșii repede afară și văzui reptila urmărind pe gorilă, care fugea cât o țineau picioarele.

Intr'o clipă îmi luai pușca și două revolvere și plecai pe urma celor doi fugari, decis să risc ori-ce pentru ca să dau ajutor sermanului Bismarck.

Eră o lună splendidă. Văzui pe gorilă fugind din toate puterile spre o tufă de arbuști care se zăria nu departe de acolo. El ajunse acolo înaintea reptilei, se urcă pe un arbore noduros și începû să rupă crăci mari. Bismarck aruncă la pământ vre-o douspre-zece din aceste crăci și apoi să lăsă să alunece la picioarele arborelui.

În acest moment șearpele sosiă, gata să se repeadă. Bismarck scoase un strigăt selbatic și în momentul când reptila se ridică, îi aplică în mijlocul corpului o lovitură formidabilă cu măciuca sa. Șearpele căzû și începû să se sbată în convulsii. Coada sa mătură terenul la distanță, desrădăcinând arbuștii mici. Cu toate astea el se ridică din nou, cu gura sa amenințătoare deschisă. Gorila îi dete o a doua lovitură, care culcă jos reptila, părând moartă. Bismarck se repezi asupra ei cu o furie selbatică. Dar șearpele întrebuițase un șiretlîc care îi e obicinuit: se prefăcuse mort.

De odată făcu o săritură, încolăci pe Bismarck și încearcă să-l sdrobească în strânsoarea sa. Dar gorila se apăra cu o forță și cu un curaj surprinzătoare. Ghiarele sale mari se afundau în carnea reptilei și o sfășia. Cu gura îi făcu mușcăături groaznice.

Intervenția mea îndoise curajul lui Bismarck. Șearpele nu mai putû să reziste și căzû jos.

Gorila îmi apucă carabina și cu patul dete o lovitură teribilă în capul inamicului său.

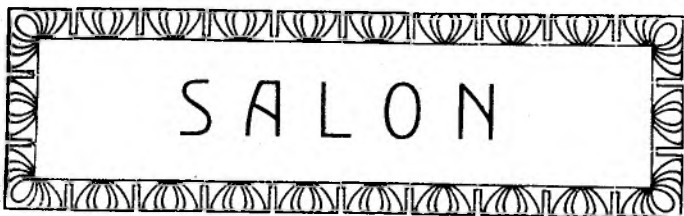
Șearpele voi să fugă. Urmărit, acoperit de rani și de sânge, el căzû. O a doua lovitură și mai groaznică, dată de gorilă cu patul puștei, îl adormi pentru tot-de-auna.

Fu atunci pentru Bismarck o bucurie nebună, fără de margini. El jucă și scotea strigăte de victorie. Din când în când se opriă, examină rănile victimei sale și le lingea de sângele care curgea. El singur târi corpul șearpelui până la d. de J.

Șearpele ucis eră un boa de cea mai mare specie și măsură 14 metri în lungime.

A doua zi o barcă cu indienii veni să ne ofere praf de aur în schimbul corpului șearpelui. Carnea de boa e foarte gustoasă și din corpul șearpelui indienii scot un fel de grăsime pe care o întrebuițează ca pomadă pentru vindecarea rănilor.

Nellu.



Un drum în Banat.

— Impresii și mărunțișuri. —

Să stea ghetele de lac la sfat cu — opinca, și să se îmbărbăteze unele pe altele, ca viață nouă să verse în vechiul sânge al neamului.

Sub lozinca aceasta au început a se ținea adunări. Și s'au ținut multe, în Ardeal și în Banat. Și încrederea domnilor în popor a crescut.

Iar Lugojul; el, „fruncea“ Banatului, să nu arate lumii, că ce poate Bănățanul!? A făcut pregătiri și a convocat conferință publică pe

5 novembre. n. a. c.

În gara Lugojului lume multă, mult popor. Primirea deputaților se face cu banderiu de pedestri și călăreți, sunt conduși cu trăsuri cu câte 4 cai ca în povești, vorba lui Russu-Șirianu. Și cum nu, când singur Lugojul se poate fâli, după parlamentul unguresc, că a avut în sinul seu de odată pe toți opt deputații români.

S'a pus în picioare întreg Lugojul și jurul; adunatu-s'a popor, învățătorime, preoțime și inteligență mai înaltă, și de însuflețirea cea mare s'a înfierbântat atmosfera și au dispărut norii de ploaie din jurul soarelui.

A trecut slujba dumnezeieacă, au prânzit cei-ce nu-și uitaseră la o zi ca asta de stomac și — se așteptă începerea adunării. Eră zi de vară. Poporul mișună, iar „nădrăgarii“ nu mai aveau astâmpăr.

Birăuțiu adunase în jurul seu rotogoale de popor. Unul avea un năcaz, altul o daraveră, al treilea o năpastă — și toți așteptau mântuirea dela „domnul redactăr“. Unii îl rugau cu vorba, alții țineau în mână rugări scrise — pentru „Magnificența sa dl Birăuțiu“...

Me învățiam și eu în dreapta și în stânga cu „pasivistul“ *Ghiță*, și me bucuram văzând atâta popor. De odată me trezesc în fața a trei țărani:

— Domnule redactăr, am găsit pe domnul învățator. Pofțiți să vorbiți cu el.

— A, dvoastră căutați pe domnul Birăuțiu.

— Așa, domnule, dar sămănați...

— Sămănăm noi, sămănăm (în gândul meu: fără a culege), dar *el* isprăvește trebile cu dvoastră. Uite-l colo!

Me întâlnesc apoi cu un cunoscut de demult, avocat tiner, care nu vrea să țină nici cu pasivității, nici cu activității. Dar n'a voit să-mi destăinue meșteșugul politiceii sale. Îl cunosc de altcum ca mare meșter.

Au apărut pe tribună deputații împreună cu protopopul dr. *Popoviciu* și s'au pornit ropot de aplauze. Președintele adunării, tot „prota“ Lugojului, i-a ținut pasivității panegiric. Când a zis:

„... Ar fi sosit timpul odată să nu mai visăm, ca prin milostenie să obținem drepturile și să sperăm după

ajutoare străine, căci până sosesc acelea, *re iese părul prin pălărie și sufletul prin oase*“, — s'a pornit un murmur și pe urmă un ropot surd de aplauze. Cădeau gliile pe sicriul pasivității.

Și au vorbit deputații și secretarul conzistorial dela Arad — și s'au aprins inimile. Însuflețirea nu mai cunoștea margini. Credeai, că următorul vorbitor nu mai are cu ce obține efect. Dar eră plină atmosfera de însuflețire, și oratorii erau inspirați.

„Și se cutremură pământul în curtea bisericii cu două turnuri, și s'a desfăcut țărna cea sfântă și toți morții, îngropați de sute de ani în ea, au înviat, căci învieseră strănepoții lor și împreună cu ei au ridicat glas către ceriu, și clocotia văzduhul de puterea nevăzută a întreg neamului românesc.“

„S'au îmbrățișat morții cu viii, și uriaș s'a simțit piticul. Și se adunase toată forța românească împrăștiată pe acest pământ, se recunoscuse pe sine neamul cel mai înălțat și cel mai la el acasă pe locurile acestea — și erau atunci ceasurile trei din zi.“

A vorbit plugarul Ioan *Vasii*, și a dat dovadă de inteligența și puterea de viață a țeranului român.

Eră mare tribuna și eră întărită. Eră inse cu mult prea grei „activiștii“ de pe ea. Se simția cum se afundă stâlpii. Și curios, cel dintâiu care s'a îngrozit, că va cădea de pe tribună, a fost prietinel *Ghiță*, raportorul „Drapelului“. După cum însuș mi-am mărturisit, a fost cel dintâiu, care a coborât tribuna. Iar jos, în mulțime, nici învărti nu s'a putut.

Și cu toate că *Ghiță* n'a apăsât tribuna, conform informației prietinelui și aranjerului Iorga (după „Tribuna“, cu inițială mare: *dr.*), aceasta tot s'a cufundat cu $\frac{1}{2}$ m. Și *Ghiță*, deși nu s'a putut învărti între mulțime, de multă ce eră, tot a pus în budgetul pasivității vr'o „4—6 mii“.

S'au depărtat Românii dela această adunare renăscuți. Mulțimea poporului, însuflețirea cea sinceră, ordinea cea fără păreche, i-a pus în respect pe străini, și de sigur și pe aceia dintre ai noștri, cari nu aderează la „noul curent“.

La cină și-a exprimat și Coriolan *Brediceanu* însuflețirea, ce l-a cuprins în fața adunării. Și marele orator și democrat român și-a apostrofat »*dușmanii*«, cari l-au împiedecat de-a urcă tribuna. Să-l detune cerul în clipa aceasta, dacă nu simte cu neamul seu și cu conducătorii cei buni ai lui. Și s'a pornit furtună de aplauze — și pasivității din Banat au pierdut pe *Brediceanu*, iar „curentul nou“ a câștigat un stâlp verde și puternic, un stejar înalt și falnic.

S'au auzit multe vorbe frumoase la această cină în fața mai multor sute de oameni, țărani și domni. S'au apreciat meritele multora: dela vrednicul protopop dr. *Popoviciu* și dela marele român *Brediceanu* până la acuzatul Petru *Crina-Damaschin*. S'a vorbit de *Goga*, dar nu s'a vorbit de *Vidu*.

6 novembre n. a. c.

Cinci dintre deputați, însoțiți încă de vr'o 5—6 „aderenți“ din Lugoj și alte părți, au plecat spre *Buziaș*. Prietinel, cu care me aliasem, avocat tiner, mi-a povestit multe: mizeriile avocatului începător; greutatele avocatului român, din poporul românesc; lupta dintre propriul lui idealism și interesele late la bază

ale fruntașilor din localitatea, unde începuse; apoi am făcut pasivitate și activitate. Mi-a înșirat îmbunătățiri multe și multe reforme, ce s'ar putea introduce în viața noastră economie culturală.

Am ajuns în *Sinersig*. Popor mult și muzică. Facem cunoștință cu casa ospitală a părintelui *Pintea*. Plecăm mai departe 6 trăsură în aclamările poporului și însoțiți de „călărași“. Pe câmp țeranii își ridică „clăbățul“ în fața deputaților.

În *Buziaș* primirea e de tot frumoasă. Se ține adunarea, sub prezidenția protopopului *Pepa*, vorbesc deputații în aprobările generale ale mulțimii, care lăsase plugul în brazdă, ca să vină să-și asculte fruntașii. Vorbește adv. dr. *Cozma* și din nou ia cuvântul Ioan *Vasii* din Satu-mic și jură pe frații sei plugari, că vor fi la locul lor de aci înaintea și încheie citând dintr'o poezie: „că nu ne lasă Dumnezeu nici odată“. Iar din gura președintelui clubului deputaților naționaliști, în marea-i însuflețire s'au auzit vorbele: „dela Nistru pân' la Tisa“.

În casa ospitală a părintelui-protopop *Pepa*, mi s'a jeluit *Vasii*, că din cauza scurtimii timpului n'a putut spune la adnare tot ce-ar fi vrut. Întrebându-l că din ce poezie a citat, mi-a răspuns, că „dintr'o poezie a dlui *Iosif Vulcan*“.

La banchet, *Vasii* ține un toast aplaudat la... nemurire, și spune aici, ce voia să spuie în curtea bisericii despre... pasivitate: „Ne eră înglodat carul în imală — și s'au apucat 8 voinici, la toată roata câte doi, și l-au urnit din loc, și i-au dat drumul din vârful dealului. Și, ia spuneți-mi acum, cine îl va mai putea opri, fără să se teamă, că-i va zdrobi grumazii!“

Tinerul cor de plugari din *Chevereșul-mare* al tinerului și harnicului dascăl *Părvu* ne-a desfătat vreme de vr'o 3 ore, iar plugarul *Vasii* ne-a îndoit încrederea în poporul nostru. Seara am plecat, unii spre *Timișoara*, iar alții spre *Lugoș*.

7 novembre n. a. c.

A trebuit să-mi aduc în sfârșit aminte, că is gazetar și m'am apucat să-mi împlinesc chemarea, în deplina conștiință, că nu me voi putea achita așa după cum se cere și după cum aș voi.

Cine ar fi în stare să dea icoana cea mai fidelă a zilei de 5 l. c. la *Lugoș*? Cine să le poată înșiră pe toate?

Și-apoi încă una. Culegătorii români nu pot fi în curat nici odată, nu cu ortografia, dar cu limba românească — și dacă nu le scrii caligraficește, îți culeg boacăne, iar corectorii nu prea au vreme să le îndrepte.

Conștiu de aceste două împrejurări, m'am apucat de lucru, De dejun mi-am uitat cu totul, prânzul l-am luat scriind. Și-am scris până târziu după prânz. Și de ce m'am temut, n'am scăpat.

Unde se spune de vorbirea *des* aprobată și aplaudată, imi culeg și-mi tipăresc *desaprobata des*; într'alt loc se lasă afară un *nu*, care are o importanță capitală — și numele vorbitorilor îl culeg din trei feluri de litere.

Ferice de cei-ce nu cunosc mizeriile gazetărești.

În *Lugoș* s'a recunoscut în cerc intim și în cerc mai larg meritele, pe cari le are o foaie pentru adu-

nările populare și pentru cuvântul activist în Banat — și am simțit atunci din nou, nu știu pentru a câtea oră, că omul, dacă vrea să facă ceva, să nu se cugete nici când la interesele și meritele personale, căci atunci la rezultate folositoare nu va ajunge în veci.

Dionisie Stoica.



TEATRU ȘI MUZICĂ.

Serată muzicală-literară în Oradea-mare. Anunțăm cu bucurie că Reuniunea de cântări „Hilaria“ din Oradea-mare va aranja la 23 novembre n., cu concursul dsoarei *Lucia Plopu*, o serată muzicală-literară, în Oradea-mare, în sala mare a otelului „Arborele verde“. Inceputul precis la orele 8 seara. Prețul de intrare: de persoană 2 coroane, de familie 4 coroane. Contribuiri se primesc cu mulțămită la adresa cassarului Ioan Petra, funcționar la „Bihoreana“. Venitul curat este destinat pentru augmentarea fondului Reuniunii și a Mesei studenților. Comitetul: dr. Florian Duma prezident, dr. Aurel Lazar, v.-prezident, secretar Nicolau Firu, cassar Ioan Petra, membrii: dr. Ioan Buna, Victor Mercea, Teodor Prodanovici, Mihai Szilágyi, Alexandru Stoinescu, Teodor Roxin și 36 de aranjeri. Se speră un succes îmbucurător.

Serată muzicală teatrală în Blaj. Reuniunea meseriașilor români din Blaj a aranjat acolo la 4 novembre o serată muzicală-teatrală, care a reușit foarte bine, luând parte aproape toată clasa inteligentă. În fine s'a jucat piesa „Florin și Florica“ de V. Alecsandri. Apoi dans vesel.

Concert și teatru popular în Sesciori. Tinerimea română din Sesciori a dat la 12 novembre n. o serată declamatorică, muzicală și teatrală. S'a jucat „La sate“ piesă în 3 acte de Radulescu-Codin. După teatru dans.

Serată muzicală-teatrală în Brașov. Tinerimea română de pe Tocile (Scheiu) din Brașov a dat la 11 nov. n. serată muzicală-teatrală în sala otelului Orient nr. 1. S'a jucat „O noapte furtunoasă“ comedie de Caragiale.

Teatru român în Sibiu. Reuniunea sodalilor români din Sibiu aranjază astăzi vineri la 17 novembre n., în teatrul orășenesc, reprezentații teatrale. Se vor jucă piesele: „Poștașul dragostei“ comedie în 3 tablouri, de N. Radulescu-Niger și „Arvinte și Pepelea“ vodvil într'un act de Vasile Alecsandri.

Șezetori populare. Mai multe dame din Scheiu (Brașov) scrie „Gaz. Tr.“, au luat frumoasa inițiativă de a aranja șezetori populare, mai ales pentru femeile din Scheiu. Prima șezetoare s'a ținut la 9 Octombrie, fiind de față 25 femei. S'au cetit „Soacra cu trei nurori“ de I. Creangă și poezia „Frumoasa Irina“ de Coșbuc, apoi s'au cântat diferite cântece. — A doaua șezetoare s'a ținut duminică în 16 Octombrie, la care au luat parte 40 femei. S'au cetit: „Cu trenul de plăcere“ de Caragiale, „La Icoană“ de Vlăhuță și s'au cântat câte-va doine frumoase. — A treia șezetoare a fost joi seara, în 20 Octombrie — cu lucru. S'a cetit mai puțin. S'au spus glume, ghicitori și s'a cântat. Șezetoarea a ținut dela orele 6—9 seara. — A 4-a șezetoare s'a ținut la 23 Octombrie orele 4—8, luând

parte 50 femei. La această șezetoare au fost de față și dnele: Lina T. Nicolau, M. Maxim, Balașa Vătășan, Aurelia Popa, Median, Crista, Perna, Iarca și Lupa. D-șoara Ecaterina Pitiș a cetit o schiță scurtă din „Familia”, iar dna Popa și M. Popescu „glume” din Bucur Posnașul. Șezetorii se țin în localul școlii froebeliane.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Fundațiunea Trandafir. Aflăm din „Telegraful Român” că procesul purtat din partea bisericii gr. or. române în contra bisericii gr. or. sârbești pentru împărțirea în două a fundațiunii Trandafir, la toate forurile judecătorești a obținut câștig de cauză biserica română reprezentată prin dl avocat din Budapesta, dr. Emil Babeș. Când înse a cerut dela Sârbi, pe baza sentinței aduse din partea Curiei, partea convenită din fundațiunea Trandafir, Sârbi au respuns, că nu o dau, fiind că voesc să reinnoiască procesul. Atunci avocatul bisericii române a cerut la tribunalul regesc din Budapesta desfacerea comunității cu privire la fundațiunea numită, iar Sârbi au înaintat excepție, denegând tribunalului din Budapesta competența de a putea decide în cauză. După cum scriu ziarele din Budapesta, tribunalul în una din zilele trecute a respins înse excepțiile bisericii sârbești, și s'a decretat pe sine competent să judece și în chestia aceasta, întocmai ca și în chestia cu mănăstirile.

C E E N O U ?

Hymen. Dl dr. *Vasile Grișan* avocat în B.-Huedin și dșoara *Sabina Dop* s'au logodit în Morlaca. — Dl *Iuliu L. Danciu*, învățător în Lățcău și dșoara *Amalia Budu* se vor cunună la 19 novembre în biserica gr. cat. din Strimbul. — Dl *Petru Balas* absolvent de teologie și dșoara *Alesandria Blaș* se vor cunună la 19 nov. în biserica gr. cat. din Seusa. — Dl *Nicolau Blegu* și dșoara *Elena Bârseanu* s'au cununat la 12 nov. n. în Stupini. — Dl *Avram Luca* și dșoara *Sofia Munteanu* s'au cununat la 12 novembre n. în Sân-Petru. — Dl *George Basescu* și dșoara *Eleonora Grama* se vor cunună la 6/19 novembre în biserica gr. or. din Reușor. — Dl *Marian Sasu* învățător în Roșia și dșoara *Ecaterina Giurca* se vor cunună la 19 novembre în biserica gr. cat. din Roșia. — Dl *Liviu Radu* și dșoara *Cornelia Pap* s'au logodit.

Primirea poetului Goga la București. Dl Goga a fost la București unde i s'a făcut o primire foarte calduroasă, despre care se scrie de acolo „Tribunei” un raport, care zice: A fost o primire însuflețită, cum n'a mai avut parte nici un poet român până acum. Dela cei de frunte cugetători, puțini câți îi aveam și dela cei mai de seamă poeți, în cap cu dnii Vlahuță și Coșbuc, până jos la cel mai neînsemnat gazetar, i-au deschis brațele, ca să-l cuprindă. Oamenii de litere, retrași de mult din lupta activă, i-au eșit în cale, ca unui apostol care vine să predice un nou evangheliu. Tinerii fii ai Muzei locale s'au adunat la un banchet și în sunetul dopurilor de șampanie i-au mărturisit pretenția lor și smerita lor aderare. Doamnele înalte, acele doamne, despre cari se zicea că își schilodesc limba străbună și disprețuiesc literatura poporului de dragul celei franțu-

zești, s'au scoborit pe scările lor de marmoră până jos la ușa palatului, ca să întindă mâna tinerului, blondului, frumosului păstoraș din Ardeal, a cărui doină le-a vrăjit“.

Un mare act național. Avem să vestim neamului românesc un important act filantropic național, de care arare ori se scrie în istoria culturii noastre naționale. Dna văd. Anastasia Tempea, fosta soție a repositului paroc și vicar protopopesc gr. or. român Paul Tempea din Toracul-mare, a cărui moarte o anunțăm în nr. trecut al foii noastre, în primele momente ale văduviei sele a grăbit să îndeplinească înțelegerea ce a avut cu adormitul mort fără testament și în numele amândurora a dăruit prin act scris la notarul public 40.000 cor. înființândei episcopii gr. or. române din Timișoara, Alumneului gr. or. român din Timișoara iarăș 40.000, iar bisericii gr. or. române din Toracul-mare o fundațiune de 2000 cor; restul averii ambelor, rudelor din amândouă părțile. În fața mărețului fapt tot Românul se închină cu pietate.

Deșteptarea Bihorului. Vedem cu bucurie că sentimentul național începe a se deșteptă și în Bihor, unde amorfise grozav. De curând scrisesem despre o adunare a poporului ținută în Sân-Miclăușul românesc. Dumineca trecută s'a ținut a doua în comuna Secadate, cercul Aleșd. Și asta a reușit foarte bine, luând parte tot poporul din părțile acelea. Dintre deputații români a fost de față dl I. Russu-Șirianu, care a ținut poporului o cuvântare de rară pătrundere, în o adevărată limbă populară. Tinerul avocat din Oradea-mare, dl dr. Aurel Lazar, a rostit și aici o vorbire bine primită și a propus o adresă către dietă pentru introducerea votului universal. — Aflăm că în curând se vor ținea în Bihor și alte asemenea adunări și anume în 19 nov. la Bratca, la 23 în Husaseu, în 24 la Cociuba, în 25 la Vașcău, în 26 la Beinș și la 29 în Ceica.

Monumentul regelui Carol. Ziarele bucureștene scriu că acolo în fața palatului regal se va ridica o statuă euestră a regelui Carol. Statua se va desvâli anul viitor, cu ocaziunea serbărilor jubiliare de patru-zeci de ani de domnie a suveranului.

Au murit: *Ioan Doctor*, preot gr. cat. român în Șeulia-română, la 5 novembre, în etate de 54 ani; — *Ioan Groza* sen. protoprezbiter emerit al Hălmașului și asesor consistorial, membru fondator al Asociațiunii, în Hălmașiu la 12 novembre n., în etate de 75 ani; — *Ioan Grama* de Reușor, avocat și funcționar comit. penzionat, la 8 nov. în Reușor; — *Petru Uilăcan*, protopop gr. cat. al Reghinului, un bărbat bine meritat în progresul nostru cultural, în Reghinul-Săsesc la 11 novembre n., în etate de 57 ani.

Călimdarul săptămânei.

Dumin. a 22-a după Rusalii, ev. 5 dela Luca, gl. 5. v. 11.
„Zis-a Domnul: eră un om oare-carele bogat“...

Ziua sept.	Călimdarul vechiu	Călimd. nou
Duminecă	6 P. Pavel	19 Elisaveta
Luni	7 SS. 33 M. d. Melitina	20 Felice
Marți	8 (†) Arch. Mihail și Gav.	21 Intr. Născ.
Mercuri	9 M. Onisifor	22 Cecilia
Joi	10 Ap. Erast	23 Clement
Vineri	11 M. Mina, Victor	24 Ioan
Sâmbătă	12 S. Ioan mil.	25 Catarina

Noroc gigantic la Török.

Enăintrecut norocul ce distinge banca noastră. În vreme scurtă am plătit stimaților noștri cumpărători; ca câștiguri mai mult de 21 milioane coroane, între ele cele mai mari două câștiguri și anume:

de două ori câștigul mare de **600.000** coroane

câștigul principal mai mare de **400.000** coroane, apoi 4 a 100.000, 3 a 90.000, 2 a 80.000, 3 a 70.000, 3 a 60.000, mai multe de 50.000, 40.000, 30.000, 25.000, 20.000, 15.000, afară de aceste, mai multe decât 10.000, 5.000, 2000, 1000, 500 coroane și încă multe alte mai mari câștiguri.

De aceea recomandăm ca să luați parte la tragerile cele mai bogate din lume cari se încep cât de curând și să comandați la noi un los norocos.

La tragerea a **110.000** losuri **55.000** câștiguri în bani, cari fac total suma 17-a ce se începe, pe **110.000** iar cad **55.000** uriașă de:

14 milioane 459.000 coroane.

Să-și caute fiecare numele!

(Care-l poate afla în alfabet.)

Fie-cine să-și încerce norocul cu numărul, ce corespunde numelui seu, ori numelui vr' unui membru al familiei.

Bestellen Sie die bei Ihrem Namen stehende Glücksnummer!

Viel Geld verschönert das Leben! Vielleicht überrascht der Mann die Frau oder die Frau den Mann durch Ansehen neben den Namen stehenden Nummer mit einem Hauptgewinn! Der Zufall spielt im Leben eine grosse Rolle und kann es gerade ein Zufall sein, dass der betreffende Namen stehenden Nummer das Loos getroffen zu haben, welches einen grossen Gewinn erhält.

Adám, Adél	12138	Dessó, Erzsébet	65875	Iván, Jolán	2333	Otó Melánia	21451
Adolár, Agnes	3223	Ede, Eszter	4943	Jakab, Józsa	93322	Ódön, Jarczisz	55177
Adolf, Agota	22037	Elek, Etel	41799	János, Judith	35597	Pal, Nacszi	2737
Agoston, Amália	6017	Elemér, Flóra	107273	Jenő, Juliska	54895	Peter, Olga	51555
Aladár, Anna	41777	Emil, Franciska	32443	József, Karolin	17339	Pista, Pania	101969
Albert, Anatólia	74836	Endre, Frida	92777	Kálmán, Katiúka	63775	Richard, Pelagie	3455
Alréd, Apollonia	2092	Ernö, Geneveva	52551	Károly, Katalin	48741	Rébert, Petronela	75787
Akos, Aranka	101001	Perenc, Gertrud	12115	Kornel, Klára	66344	Rudolf, Piroška	12533
Ambrus, Beria	50901	Prizyes, Gabriella	93989	Kristof, Klóttild	7279	Salamon, Regina	6527
András, Blanka	35266	Pülö, Gizella	60037	Lajos, Kornelia	109707	Samu, Rézsika	17718
Antal, Coralia	2392	Gábor, Hedvig	20399	Nászlo, Krisztina	50919	Sándor, Rozalia	38107
Arnold, Boriska	90372	Gáspár, Heléna	79747	Leó, Kunigunda	96622	Simon, Sári	107897
Arpad, Betti	32107	Gergely, Henriett	51631	Lipót, Laura	21624	Tamás, Sarolta	48564
Arthur, Bela	105317	Géza, Hermína	38897	Lorinc, Lenke	66022	Tibor, Szerena	74377
Arrel, Beata	13223	Rus táv, Hilda	2736	Manó, Leontia	6270	Thamér, Theodora	2727
Attila, Cecília	52333	György, Ibolyka	55487	Márkus, Lidia	31484	Tivadar, Teréz	34950
Balasz, Cornelia	76397	Gyula, Iduska	35375	Márton, Lina	95297	Tóbiás, Terus	55477
Balint, Dóra	24034	Henrik, Ilona	34477	Mátyás, Ludmilla	52977	Vendel, Valéria	29005
Barnabas, Dorottya	9001	Hermana, Irma	92597	Minal, Lujza	24292	Viktor, Veronika	101011
Bela, Cecilia	38277	Hugó, Ilva	46495	Miklós, Magdolna	65146	Vimos, Viktória	50908
Benedek, Eufemia	108355	Ignác, Irén	12115	Miksa, Melvin	4562	Vince, Vilma	12413
Bernát, Emma	51377	Illés, Irma	45273	Mór, Mareit	12306	Zoltán, Zsófia	65665
Dániel, Ernesztin	101911	Imre, Izabella	109333	Nándor, Mária	109689	Zsigmond, Zsuzsanna	5463
Dávid, Eva	16864	István, Janca	27174	Orbán, Mártha	36781		
Dónos, Enoin	92157	Izidor, Johanna	53077	Oszkár, Matild	67197		

Cel mai mare eventual câștig e: **1.000,000** de coroane.

Mai departe premiu 600.000 cor. un câștig de 400.000, 1 de 200.000, 2 a 100.000, 1 a 90.000, 2 a 80.000, 1 a 70.000, 2 a 60.000, 1 a 50.000, 40.000, 5 a 30.000, 3 a 25.000, 8 a 20.000, 8 a 15.000, 36 a 10.000 și încă multe alte câștiguri.

Prețurile losurilor de prima clasă:

$\frac{1}{8}$ los orig. fl. - .75 sau 1.50 cor. | $\frac{1}{4}$ los orig. fl. 1.50 sau 3.- cor.

$\frac{1}{2}$ " " " 3.- " 6.- " | " " " 6.- " 12.- "

Losurile se trimit cu rambursă, ori după anticipativa trimitere a sumei.

Conspectul oficios gratis. Ne rugăm pentru comande imediat la losurile amintite, ori mai târziu.

Până în 23 noiembrie a. c.

(6-6).

Se trimit la noi cu încredere, fiind-că numerii norocoși se trec iute și prima tragere va fi la 23 și 24 nov.

Casă de bancă în Budapesta. Cea mai mare prăvălie de losuri din patrie.

TÖRÖK A. és TSA

Prăvăliile principale de losuri: Centru: Teréz-körut 46 a. I. Filială: Váci-körut 4 a. II. Filială: Muzeum-körut 11 a. III. Filială: Erzsébet-körut 54 a.